

dr hab. prof. nadzw. Wojciech Przybylski
Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu
w Gdańsku

Gdańsk, 2015.08.26.

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Ewy Janeczek pt. „Aktywność rekreacyjno-sportowa a zdolności motoryczne powiązane ze zdrowiem na przykładzie dziewcząt i chłopców z Konina”

Motywy podejmowania aktywności rekreacyjno-sportowych wynikają z odczuwanych przez człowieka potrzeb i są swoistym antidotum na negatywne skutki rozwoju cywilizacji. Sport rekreacyjny jest specyficzną formą rekreacji ruchowej spełniającą funkcję odpoczynku i rozrywki. Poprzez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane w sporcie wpływamy na kształtowanie kondycji fizycznej i psychicznej oraz dobrostan człowieka. Badania prowadzone przez Panią mgr Ewę Janeczek są tego przykładem.

Doktorantka w dysertacji szeroko przedstawia rozważania teoretyczne dotyczące aktywności fizycznej i zdolności motorycznych oraz ich wzajemnych relacji ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Problem stanu zdrowia dzieci w wieku szkolnym, ich zachowania prozdrowotne stanowią podstawową wartość w tej grupie społeczności. To od nich w dużej mierze będzie zależeć w przyszłości kreowanie zdrowego stylu życia i edukacja zdrowotna. W takim ujęciu problem zdrowia i zachowań prozdrowotnych ma wymiar społeczny. Zdaniem Autorki poprawa zdrowia poprzez zwiększenie aktywności fizycznej zauważa się w wielu krajach. Natomiast wyniki badań w Europie i w Polsce świadczą o spadku uczestnictwa młodzieży w różnych formach aktywności fizycznej. Uzasadniając wybór problemu badawczego Autorka bardzo mocno podkreśla negatywne uwarunkowania zbyt małej aktywności fizycznej mającej znaczący wpływ na stan zdrowia dzieci w wieku szkolnym. Pokazuje ważność sprawności fizycznej w rozwoju osobniczym i zdrowiu człowieka. W związku z tym podejmuje problem badawczy, który jest niezwykle ważny, oryginalny i trafnie dobrany. Autorka w swoich badaniach określa poziom aktywności fizycznej i zdolności motorycznych oraz ich zależności u dziewcząt i chłopców w wieku 11-16 lat. Przedstawiona do oceny praca liczy 193 strony tekstu zawierającego 6 rozdziałów, 190 pozycji piśmiennictwa, streszczenie oraz aneks z załącznikami. Struktura pracy jest poprawna. Moim zdaniem dla lepszej przejrzystości rozdziały 2 i 3 dotyczące metodologicznych podstaw badań zawartych w pracy połączyłbym tworząc jeden rozdział.

Część teoretyczna wprowadza w problematykę badawczą. Autorka szeroko omawia zagadnienie aktywności fizycznej zawierające określenia pojęć, charakterystykę aktywności fizycznej w ontogenezie, wpływ jej na organizm człowieka, uwarunkowania i metody pomiaru. Część teoretyczna kończy się charakterystyką zdolności motorycznych i ich związku ze zdrowiem. Bogata literatura we wstępie obejmuje wszystkie aspekty zawarte w pracy i świadczy o dobrej znajomości zagadnienia będącego przedmiotem dysertacji doktorskiej. Autorka wykorzystala także bogate i różnorodne piśmiennictwo obcojęzyczne. Ta część dysertacji popranie napisana jest doskonałą rekomendacją dla Kandydatki ubiegającej się o stopień naukowy doktora. W badaniach przyjęto trzy cele główne i jeden cel dodatkowy. Za cele główne przyjęto: określenie poziomu aktywności fizycznej z uwzględnieniem różnic związanych z płcią, wiekiem badanych oraz przynależnością uczniów do klas standardowych i usportowionych, umiejscowienie badanej grupy na tle rówieśników z innych regionów kraju, Europy oraz świata, rozpoznanie skutków oddziaływania różnych form i intensywności aktywności fizycznej na poziom zdolności motorycznych (wytrzymałość krążeniowo-oddechową, siłę, wytrzymałość mięśniową, gibkość, moc) oraz parametry somatyczne (masa i wysokość ciała, wskaźnik Cole² na). Cel dodatkowy dotyczył określenia niektórych zachowań zdrowotnych dzieci i młodzieży szkolnej względem aktywności fizycznej. Założone cele są merytorycznie poprawne i odpowiadają tematowi dysertacji. Do realizacji założonych celów podjęto próbę odpowiedzi na sześć pytań i zweryfikowania sześciu postawionych hipotez mających wyjaśnić problem badawczy w całości. Pytania badawcze i hipotezy są merytorycznie poprawne i przedstawiają w sposób czytelny, co Doktorantka chce osiągnąć w swojej pracy.

Realizując problem badawczy zebrała wystarczający bogaty materiał empiryczny prowadząc obserwacje na 591 uczniach w wieku 11-16 lat (322 chłopców, 269 dziewcząt), w tym 182 uczniów z klas usportowionych (97 chłopców, 85 dziewcząt) ze szkół podstawowych i gimnazjów Konina w okresie wzmoczonego rośnięcia i dojrzewania pleiowego. Dobór szkół był celowy. Badania przeprowadzono od marca do czerwca w 2008 roku. Badanych podzielono ze względu na wiek, płeć oraz przynależność do klas standardowych i klas usportowionych. W tym miejscu chciałbym podkreślić, że projekt badawczy Pani mgr Ewy Janeczek został zaakceptowany przez Komisję Bioetyczną przy Uniwersytecie Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu (uchwała nr 1083/07).

Ze względu na możliwości logistyczne badania wykonano w ramach zajęć wychowania fizycznego. Zastosowano metodę sondażu diagnostycznego i metodę obserwacji. Sondaż diagnostyczny dotyczący aktywności fizycznej przeprowadzono w pierwszym etapie badań za pomocą kwestionariusza ankiety. Za miernik aktywności fizycznej przyjęto wskaźnik MVPA.

dmr

W kolejnych etapach badań oceniono zdolności motoryczne za pomocą wybranych prób Międzynarodowego Testu Sprawności Fizycznej powiązanych ze zdrowiem oraz wysokość i masę ciała przy użyciu wagi elektronicznej.

Zgromadzony materiał badawczy poddano analizie statystycznej opartej o prawidłową logikę postępowania wykorzystując komputerowy program statystyczny „Statistica PL 10,0”. Obliczono średnie arytmetyczne, odchylenie standardowe. Do sprawdzenia normalności rozkładu zastosowano Test W – Shapiro-Wilka, a do kontroli homogeniczności wariancji Test F – Leavena. Istotność różnic między średnimi określono testami nieparametrycznych U -Manna Whitneya i H - Kruskala Wallisa. Zależności między aktywnością fizyczną a zdolnościami motorycznymi oceniono współczynnikiem korelacji R – Spearmana. W pełni akceptuję dobór materiału, metody i organizację badań. Tę część pracy oceniam bardzo pozytywnie.

Wyniki badań i wnioski przedstawione są na 118 stronach tekstu, w tym 29 tabelach i 58 rycinach. Analizie poddano: aktywność fizyczną dziewcząt i chłopców z Konina z wykorzystaniem wskaźnika MVPA (miernika dojącego możliwość porównania wyników badań), rozwój motoryczny, rozwój somatyczny (wysokość i masę ciała i obliczony wskaźnik Cole \square a), zależności między aktywnością fizyczną a zdolnościami motorycznymi i rozwojem somatycznym a poziomem aktywności fizycznej oraz przejawy zainteresowań dziewcząt i chłopców aktywnością fizyczną. Pani mgr Ewa Janeczek wykazała się dużą dojrzałością w interpretacji wyników badań. Każda grupa danych opracowana jest starannie i poprawnie merytorycznie.

Również dyskusja jest poprawnie opracowana i nie budzi zastrzeżeń. Doktorantka w sposób przekonujący omawia wyniki badań własnych na tle poglądów wyrażanych w literaturze, a dotyczące analizowanego w pracy problemu. Wyniki badań nie potwierdziły pierwszy trzech hipotez. Pokazały one, że poziom aktywności fizycznej uczniów z Konina w wieku 11, 13, 14 lat jest wysoki w porównaniu do rówieśników z innych regionów w kraju, Europy i świata. Nie wykazano również istotnych różnic w poziomie aktywności fizycznej między dziewczętami i chłopcami oraz, że poziom aktywności nie zmniejsza się wraz z wiekiem. Hipoteza czwarta i piąta zostały potwierdzone częściowo. Analiza danych pokazała, że poziom aktywności fizycznej uczniów z klas usportowionych jest wyższy od poziomu uczniów z klas standardowych. Dotyczy to tylko porównania ogólnego za pomocą wartości średnich wskaźnika MVPA i niektórych kategorii wiekowych. Poziom zdolności motorycznych uczniów z klas usportowionych jest wyższy, ale tylko w określonych próbach Międzynarodowego Testu Sprawności Fizycznej. Sportowa forma aktywności fizycznej uczniów z klas usportowionych jest czynnikiem bardziej stymulującym rozwój sprawności fizycznej w porównaniu do

aktywności fizycznej podejmowanej przez uczniów klas standardowych. Hipoteza szóstą, która zakładała, że istnieje związek między podejmowaną aktywnością fizyczną a poziomem zdolności motorycznych badanych została potwierdzona. Uczniowie posiadający wyższy wskaźnik MVPa charakteryzowali się wyższym poziomem zdolności motorycznych. Dyskusja, jak wynika z powyższej oceny jest sensownie udokumentowana oraz poprawnie i wystarczająco obszernie ujmując problem przedstawiona.

Sformułowane wnioski są poprawne i stanowią osiągnięcie założonych celów. Autorka w dwunastu wnioskach przedstawia najważniejsze osiągnięcia swoich badań. Na zakończenie tej części dysertacji w podsumowaniu podaje praktyczne zalecenia dotyczące udziału dzieci i młodzieży szkolnej w aktywności fizycznej. Potwierdza również przydatność ankiety i zasadność wykorzystania wskaźnika aktywności fizycznej (MVPa) oraz prowadzenia dalszych badań w tym zakresie.

Pismienictwo w dysertacji (190 pozycji) jest dobrze dobrane i zawiera wiele pozycji zagranicznych. Ich sposób zapisu nie budzi wątpliwości i jest adekwatny do podjętej problematyki badawczej. Świadczy również o tym, że Doktorantka wszechstronnie zapoznała się z prezentowaną przez siebie problematyką. Streszczenie w języku polskim jest poprawne merytorycznie. Całość pracy kończy aneks zawierający kwestionariusz ankiety i tabele z niektórymi wynikami badań.

W odniesieniu do całości dysertacji Pani mgr Ewy Janeczek pozwolę sobie zwrócić uwagę na kilka kwestii:

1. W tytułach tabel i rycin na końcu nie stawiamy kropki;
2. W spisie treści proponuję zmienić tytuł rozdziału drugiego „Cel badań” na „Cel, pytania badawcze, hipotezy”;
3. W pracy jest zbyt mało pozycji piśmiennictwa z ostatniego dziesięciolecia (24 pozycje);
4. Pozycja piśmiennictwa pod numerem 180 wymaga dokładniejszego opisu bibliograficznego;
5. W aneksie jest tylko jeden załącznik w odniesieniu do kwestionariusza ankiety, natomiast brak załączników wraz z tytułami do tabel.

W podsumowaniu chciałbym podkreślić, że niniejszą dysertację doktorską oceniam bardzo wysoko w kategoriach merytorycznych i metodologicznych. Przedstawia ona poziom i zależności między aktywnością fizyczną, a zdolnościami motorycznymi dziewcząt i chłopców w wieku 11 – 16 lat z Konina. Problem badawczy został sformułowany właściwie, dobrano zasadne procedury metodologiczne, zgromadzono reprezentatywny materiał, właściwie go opisano i zinterpretowano. Wyniki badań przedstawiono w sposób ciekawy i staranny.

W związku z tym uzasadniona jest wcześniejsza szczegółowa i nadzwyczaj pozytywna ocena pracy doktorskiej Pani Ewy Janeczek przez recenzenta. Przeprowadzone badania będące podstawą rozprawy doktorskiej w pełni spełniają wymogi procesu badawczego. Autorka wykazała się dużym zakresem wiedzy teoretycznej w badanym problemie. Cele badań zostały zrealizowane. Praca wnosi do wiedzy o aktywności fizycznej dzieci i młodzieży szkolnej nowe wartości poznawcze i aplikacyjne. Pragnę stwierdzić, że dysertacja Pani mgr Ewy Janeczek, pt.: „Aktywność rekreacyjno-sportowa a zdolności motoryczne powiązane ze zdrowiem na przykładzie dziewcząt i chłopców z Konina” spełnia wymagania stawiane przepisami ustawy o stopniach i tytułach naukowych rozprawom doktorskim. W związku z powyższym przedkładam wniosek Pani mgr Ewy Janeczek do dalszych etapów przewodu doktorskiego i nadania stopnia naukowego doktora nauk o kulturze fizycznej.

